

Landskap: Småland

Upptecknat av: Thordén Petersson.

Härad: Konga

Adress: Tjugosjö

Socken: Ljudeu

Berättat av: Samfundsmän K. A. Johansson

Uppteckningsår: 1935

Född år 1870 i Ljudeu.

Uppteckningen rör	sid.
Småland	1-2.
Kvinnor.	3-5.
Husdjur.	6.
Lädd o. tvättning.	7.
Inköp av sill.	8.
Inskans.	9, 19.
Skomakare.	10, 18.
Tjänstfolkets lön.	11.
Linbrevning.	12.
"Kölva" el. "mätta".	13.
Embärsdricka.	14.
Kvinnostöjd.	15.

Skriv endast på denna sida!

28 sid.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Thordén Petersson.

Härad: Konga

Adress: Tjugoö

Socken: Ljudeu

Berättat av: Samfundsmän H. A. Johansson

Uppteckningsår: 1935

Född år 1870 i Ljudeu.

Uppteckningen rör	sid.
Svejduband.	1-2.
Kvarnar.	3-5.
Husdjuren.	6.
Lädd o. tvöskning.	7.
Inköp av sill.	8.
Inickare.	9, 19.
Skomakare.	10, 18.
Tjänstfolkets lön.	11.
Linbrevning.	12.
"Kölva" el. "mälla".	13.
Embärsdricka.	14.
Kvinnostöjd.	15.

Skriv endast på denna sida!

28 sid.

4657.

	sid.
Vadmal.	16.
Löckenshräddare.	17.
Vagnmakare.	20.
Skurare.	21.
Skåpare.	22.
Smeder.	23.
Fiske.	24-26.
Jakt.	27-28.

Småland
Konga

4657

Anders Thomsen Titelm
Kongas Jämskåren
Född 1870 i Konga

1935
Svedjelaend

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ju vitt föräldraheen vi brände var
en bräue så va på 1870-talet.
När di hade byggit på ett ställe,
så ble då allti en hoppe toppar
i ris ätte byggit. I då tänkte di
på om vävna, i sen brände di
maskytan. I sen gjore di sej knetter,
som di ser nu säu ma, som
di skulle på. Så va väst råg di
sådde. En del satte potater. Så
ble bara en skörd ätte var bränd
förstas. Så förklarar nog på 80-ta-
let må. Så kallades "bräuna rö-
sel". På den tiden kenne man på
på bräddarna i april en 3-4 råb-
pelare. "Så bräuner di rösel",

4657

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sas di.

Så ble rätt bra gröda. Di kunne få
flera tunnos på en 3-4 tunnlav.

Di feck förtas gåen omkring, så
inte kräken fördärvade grödan
under sommaren.

2

Kvinnan.

Hän va gott om skvalnen nvaltt
i bäckarna. Sen enda skvalnen,
som ja har sitt gå, va den tied-
ja i den bäcken, som gå ifrån
Käkerjösjön å te Gårnälågölen.
Sen ligge på Håstebäckes ägr. Så
å en ifrån Malvå, som äger den
gåden nu. Jo, den kvinnen så
ja gå 1875 eller 1876. Så va en
vattnesäven, som sto lite snett
i fallet. Sen va gjord utåi gro-
va bräder. Sen slutade lite at
ena sidan må, så vattnet gick
dit. Så va för att stenen skulle
gå at rätt håll åter byggnaden.
Lite uerom rämnar sto hjul-

stocken. I den var då ett 10-tal
brädlappar iglyggade. De var på
sin höjd en 6-7 tum långa.
Alla överst i hjulstocken var ett
järnstift så gick ner i en stock,
som lå under räddan. Hela
den stocken kunde höjas &
sänkas med en stång, som gick
igenom en belynga & in i
kvadrbyggningen. Så var fri &
kunna montera övstegen.
Så inne i byggnaden var då en
tratt som man, som då gick ett
par skappt i. Den som regulerade
den så att den var utåt till, & då
var tre kuggar på den.
De påts, att de låg på en skap-

4657

pa så på kvällen, o så fela den
maka på natten.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

4657

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVHurdjur

Si "hac pa" sina djur själor. Dä-
va insöel så tosit. Si kenne
ha samma stam i 50-tals år,
ä beäken ble ju seväre ä svär-
re. På 1880-talet började di må vätthe
tyvar. Dä va vist en arendator
i fjunders prästgård, som började
må rassjur. Svans trodde di,
att dä geck lika bra må en
hopar chasen. Dä va så, att di
hade ju gamla hedendomen
för sig.

Småland
Lyndevan.

uppt. J. Petersen
1935

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4657

Såden.

7
Di sådde allti uti egen skörd Ut-
sådet valde di ut genom kast-
ning. Först slagtrask di, å sen
resklade di, å sen kastade di.
Så första träskorbet här va nog
1860. Far min han hade ett hem-
magint träskor. Så va några
fackveror, som hade givit'at
åt ha. Så gick på tungt, på
då måste böra stå på okar.
Så va några grova hjul å bœringar.
Så va stora vandrings, vi hade.

Harprova (kastmaskiner) på den
tiden di resklade inte (trög inte bort
agrar), utan då fick di göra
först. Resklareprova kom nog på 1880-talet.

från
Königsberg
Lund 20. 10. 1935
Späloföreläsning.

4657

1470 T. Pettersson
1870
från 2. K. J. Jansson
1870
Lund

Matraes köpte di iute mycket ut.
Sill köpte di fästas, storvill. Så
fekte man 4 för 25 öre. Så räke-
nades allti så. Svärill (störrening)
då köpte di omkring. Så va liksom
ykesmän. Di hade en gammal
häst "sillhäst" kallades di så va
en, som betade Silla - Nisse. Han
köpte man te Pousoy eller Karls-
boma ätte vill på 1870-talet. Han
hade en stor tvärgång, som
han hade vilken i 50 öre viken
kostade den allti.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

4657
Hantverkare, Snickare.

När de skulle ha mått snickrat to
de te sig en snickare för dags-
penning. De hade så där en
75 öre upp te 1 kr om dan i
födan. Så va må byggnation i
reparationer i husbehovs-
snickare.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Skowakane.

Så hösten i oktober från den 24, när
tjänstefolket skulle ha sina lön-
skor, så kom skowakane. Dräng-
en skulle ha stövlar, å präst skul-
le ha hägar. Så hade en gärdare
i var socken, å allti, när di slakta-
de ett djur, så bredde di huden.
Så salor å läder hade di allti
jälv.

Am. Kasse Linder

-1935-

Tjänstefolkets lön.

4657

1500 kr. Stämman K. Johansson

Joh. 18/10

En dränglön skulle gå till alla
högt en 40 kronor å ett par be-
ställes å ett skilpnad ull å ett
par skilpnad lön.

Pigor hade 25-30 kronor, å de skul-
de ha lite små spassler di må.
En del fick ha livband. Å så
to de hem då te sitt frälde-
hem.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Liv.

Så va ju mycket allmänt må liu
för i världen. Ett liuland hade di
på varanda ställe. Så va ju mycket
arbete må liuet så skulle rökas
å repas å röts å torkas å byttas
å skättas å häcklas å så vidare.
Vår di skulle byta liuet, då ställ-
di te ett litet bythalaså ba ihop
en 10-15 personer. Å sen i samband
då ättis skulle di ha skättba-
las. Så va så fortimeras tue.
Si fack inte betalt. Si ginc'at
bas för kalaset.

4657

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Mett.

Så fanns en "kölva" eller "mätta" i
Sibbomåla. Så va Karl Johan Olsson,
som hade den i gång på 1870-ta-
let. Så lät de mätta från stora
håll här omkring. Så va de ju-
len de mättade oftast. De bruka-
de mätta så där ett par skäppor
kon. Han to 75 öre skäppan. I
varanda hus byggde de jålv. Så va
sällan de byggde utom te jularna,
möjligris, var de skulle ha ba-
lar. Så va ett stækt dricka, de
byggde på den tien.

4657

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVEubävsdricka.

Di slog eubä fñ i tiden. Så gick
te på då käm visst. Di bjöde ner
en eubuske när ett tätt säll, o
så sto di må en stakor på busken.
Så fick di bären i sället. Kären
valde di på eubäskvarnan, som
va så ställda, så inte själva kä-
ren krossades. Så hade då
blitt ett berkt dricka. Som då
ner gick te, ble eubävsdrickan
sött.

14

Kvinnolöj

Frant hus spænn di a' vööde lakon
a' linne a' sängbläde a' sant dån.
Li hade fär västan på var gi en
7-8 stycken t. o. m. ävde te 20 stycken.

Karl Mossens i Sibbomåla, hela hans
familj d. v. s. han a' pyrkona di hade
"skätfallsbygd" vita. ("Skätfall" kallas
den grösta produkten vid skätfallingen).
Li va ju soala. Å' vi va di ryg
håda, men di va staaba.
Å' di ryddes frö haad, vi dā
ble redi dov.

4657

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

Vadmal.

Tamot vöde di allervänt. Sv ble stacta
klädes uti dā. Sv fanns en
vamenalstamp i Stickseemåla i
Hälsöbrödu, där di stampade
vamenalen. Ja va wä far min dā.
Tamalit ble ju stactit, men dā hān-
de ändā, att di besto byxorva
wä skuren i ändon a' på
kväven.

Söderuskeäddare.

Su nôt, som gick ikring o' sydde
här, då va Johanes Holmberg i Kälsjö.
För hvar va då annans Hans Skrid-
dare o' Karl Tractum i Skraftby.
Si hade sin evaskin på en kanna
o' gick från hus te hus o' sydde.
Si hade väl sig en läpsyke
eller ett par. Så va väl en
skäddare sydde väl hemma på
den tiden. Si to 1 o' 25 för en
blåning i sylva o' så maten.

4657

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skomakare.

Skomakarna här för i världen där va-
Peter Håkner i Kiöbjö,
Hans Skomakar i Söndra
August Skomakar i Kiöbjö.

18

Snickare.

Här var många hantverksmän som
snickade. Ja minns nog inte alla,
men en del kommer på ett ög
Johan Andersson i Kvistby härom
snickade så gott som alla hantverks-
män. Han var 90-årig, var han.
Peter Almqvist i Gäddede så gott som alla
hantverksmän. Han var i Kalle på Täl-
kullen i Tjörnsjö.
Sören Johansson i Skerfva så gott som alla.

4657

Vagnvaksare (kallas "ställvaksare").

De som givit vagnar här i socknen,
då va Ställvaksare Johansson i Sörby
o Mur-Sven i Heby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

4657

Murare.

En murare minns ja här i socknen.
 Så va en, som hetade Petter Sal.
 Han murade såna här stora, öpp-
 na grustussor, som di ha-
 de på den tiden. Så va så där
 1860.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

4657

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Milareu

Den frste milare, ja minns, då va
milare Johansson i Vide, far te Må-
lare - Edoard. Sen kom Liljgren i
Brygjö o Kykavältares Magnusson
i Ljude. "Vältares" kallade di
kommer bara. Di hae vältares di
vältares allt möjligt både inu-
ens och utomhus.

Småland
Konga
Göder
Sveden 1935

4657

478, 25 Thaiten Petersen
Ber 25 Skanderna K.A. Johansson
Född 1870 i Björås

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

Sen äldre svennen här då va Lindahl i
Skuby. Sen svenar, som står där nu,
han ä vil fin 1870 omkring. Sen va då
Svänd i Hålsbäckle a "Sven i Bygö",
Johan Petersson, betade hon. En sven
va då i Kalluås. Han betade Sven.
I Skuby va en sven, som ^{betade} Holmberg.
Lören hade hans svenar sen. By
Skuf va då diidqvist (1870) a Roro a
Byggen ätte varvoda.
I Hålsbäckle har nog rätt en sven.
Ja voder, om där inte va en sven,
som betade Holmberg där oppse.
Svenarna givse grepar a spödes a
backor a vad som följde a beskr
vagner a repner.

Fiske.

När sjöarna va otappade, va här gott an
fiske, för di va fiskarna allihop
sjöarna här. Sen waste fiskarna to
di vä värt. Justade gine di myc-
ke, förtas. Mäddar hade di i varan
å dikes. Å så der di not mycke.
Så fauns en not west i var sjö, som
di hade tesammas strandägarna.
Fiskarna ginde di varan. Si slo
mer stänger i en snodel å fläta-
de vä ris. Så inne lekte fisker,
å så la di värt utom å to dom i.
Varan fauns dä i var sjö. När di tap-
pade Gärnälågrölen, dä va 1885, då hitta-
de di en båt, som va bränd ut en
stock. Si hade inte använt vära

vassa relettyg, då syntes så tydligt.
Vi to opp båten en vesen. Sen lå
opp en da. Sen åter va den sän-
derfallen å så ut som en askhöy.

På vintern angående di å slo is-
gäddor. När isen va blank å tjock
nog, så di vågade sej ut på'ar, då
gick di må en träbåt å slog på
isen å bedömde fisken. Sen högg
di bål å to opp hen.

Bå va mest gädda, braxen å
abboue, som di to. På to di i upäda.

Kräfter eller krabbor började di å
ta så där 1870. Di visste inte, att di dug-
de te vänniskopole. Di kostade 4
skilling tjogen vid Rottuen på den ti-
den.

(forts.)

(forts.)

bräven torrades. Fäst fjällades den i
kops nr. Så saltades den vära där, i
sen ugnsorkades den. Så va di sen
hade bräven äst nr. Så to den i
leketiden. Sen hade lätt för i härb-
na, förtis. Så brukade stela den
på glöden. Torrad bräven i glöd-
staket där har ja ätet många bita.

Jalst.

De va både röv a' hare a' fågel gott om
fäns i vädren. Balvanskytte använde
di mycket. Si hade rytt en om a'
satte den i en björkstopp. Si kaune
då slå te en hel hog.

Tjäder sköts ve lyp. Si hade samma
sorts brandjäen som ve ljüsting, men
di hade längre skott för a' kaune
lysa opp i träen. Si jagade ve lyp,
änna dess då ble förbjödet.

Röskinnar fack di 10 kromer för om
di va fina. Si såldes i Växjö ve Sigfrids
måsson då som nu.

Ålgen började som först på 1880-talet. Si
berödde om att di fanns, men då va ingen,
som hade sitt namn. (foto.)

Småland
Kongen bod
Gundersen.

4657

uppt. av Thorsten Pettersen
1935

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

(forts.)

Vargarna huserade här på 1840-talet di-
siste. Si fångades ve vargskall. Så
uttrags en skallvästare för ett distrikt.
Så fanns en i Hångsenäla, som heta-
de Tven. Han var skallvästare för då-
här distriktet. Si dros vargar ut
varggarn. Si hade bössor två en del.
Så var flintlästbössor å sen knall-
hattsbössor. Ånars hade di vargpynt.
Härlänmar hade di svart så låt 1880 å
rörlänmar må.

Fågelsnare gjordes å taget å siltetväd
(väsningsträd ut siltar).

Att de to fågel må liir här, har ja
allri hört talas om.